

נושא הגליון

בס"ד יום ג' פרשת ויצא ה' כסלו תש"פ

'כרית ניקוי עם הכשר לשבת'

'ספוג ניקוי כלים'

בימות החול, כאשר שוטפים כלים, מקרצפים אותם בעזרת כרית ספוג או סקוטש ברייט עם חומר ניקוי, אך בשבת קודש מנועים מלהשתמש בספוגי הניקוי הרגילים, יש סוגים שיש בהם חשש איסור דאורייתא, ויש משום איסור סחיטה דרבנן, כפי שמצינו לגבי שיער שאסור לסוחטו מדרבנן, וכן יש חשש מלבן בהשריית וסחיטת הספוג. בגיליון הנוכחי נלמד את שורשי האיסור של השימוש בכריות ניקוי, ומה הדין בסוגים השונים של 'הספוגים' המאושרים לשימוש בשבת על ידי כמה גופי כשרות, מה הם תנאי הכשרות, והאם מועיל לפי כל השיטות?

1. סחיטה בשער

מבואר בגמ' (שבת דף קכח:), לגבי יולדת שצריכה לשמן, חבתה תביא לה בידה, ואם אינו מספיק תביא לה בשערה, ואם אינו מספיק תביא לה בכלי. וטעם העדיפות בשערה על כלי, מבארת הגמ' בתירוץ הראשון, שאין סחיטה בשיער, ובתירוץ השני אפילו אם יש סחיטה בשיער, עדיף בכלי דרך שערה, כדי לעשות שינוי כמה שאפשר.

רש"י והמאירי ופסקי הרי"ד מבארים, שאין סחיטה בשיער כיון שהוא קשה ולא בולע. **וברש"י** (עבודה זרה דף עה. ד"ה דמזיא) משמע, שהשערות לא בולעות הרבה, אבל הם כן בולעות קצת. והוכיח הר"ן (שם) ממהלך הסוגיא, שגם בשער שאין בו סחיטה, שייך לגזור משום דבר שיש בו סחיטה. וכן כתב **המגן אברהם** (סימן של ס"ק ג), שעדיף בכלי מאשר בשערה, כי יותר טוב לעשות הוצאה בניינו בלי איסור אחר, מלהוסיף איסור סחיטה.

וכתב **המגיד משנה** בדעת הרמב"ם (פרק ט מהלכות שבת הלכה יא), שאין חייבים חטאת על סחיטת שיער, אבל יש איסור. טעם האיסור מבאר **האבני נזר**

משיב כהלכה

במדור זה מופיע שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, התשובות הנכונות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב, כל מי ששולח תשובה מבוחרת על השאלה נכנס להגרלה!

הפרס השבוע: 100 ₪

(ההגרלה על דעת רבני המפעל)

שאלה: מה האיסור לצחצח שיניים בשבת במברשת רגילה? ומה הדין במברשת עם הכשר לשבת?

במברשת שיניים רגילה עם משה, קיים מספר סיבות לאסור, 1. ממדת. 2. סחיטה. 3. חשש הוצאת דם. 4. עובדין דחול. 5. חשש שבירת השערות. מה הדין במברשות עם הכשר ומה הם תנאי ההיתר?

מקורות: שו"ת **אגרות משה** (חלק א סימן קיב) ושו"ת **שבט הלוי** (חלק ה סימן מה).

תשובות ניתן להעביר עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה), בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד) באחד מהאפשרויות הבאות:

- בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שלוחה 4
- בעמדות 'נדרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' גליון 'עומק הפשט'
- בחדר קול לשון, 'ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
- במקס מספר 1532-6507823
- במייל 5047867@gmail.com

הזוכה בהגרלת גליון 242 על סך 100 ₪ האברך החשוב הרב משה וינטרויב שליט"א ישיבת מיר ירושלים בית המדרש 'בית שלום'

מדור זה נתרם לעילוי נשמת האשה הצדקנית מרת לאה בת רבי חיים שמעון הכהן ע"ה ת.נ.צ.ב.ה.

ברכות שמים מעל

הגיליון השבוע הוקדש לרפואת רבי טוביה בן מרים שליט"א ורבי זרובל בן מרים שליט"א ולהצלחת הרב יעקב בן יפה ומשפחתו הי"ו יתברכו מן השמים בכל מילי דמיטב אמן

לתרומות והנצחות

חייגו עכשיו

02-5377085

שלוחה 8

בשיער, ורק מדרבנן אסור, ומותר כשאינו מתכוין אף שהוא פסיק רישא, וביותר כיון שהמים הולכים לאיבוד הרי זה בגדר פסיק רישא דלא ניחא ליה, שלכו"ע מותר בדרבנן.

וכתב הג"ר שמואל הלוי ואזנר זצ"ל (שבט הלוי חלק ה סימן מה), שמתחילה רצה להקל כאגרות משה, משום שנחשב פסיק רישא דלא ניחא ליה בספק איסור דרבנן, אולם מסיק דסוגיא דעלמא להחמיר דלא כבעל האגרות משה וליזהר ברחיצת הזקן וסחיטתו.

3. איסור סחיטה בספוג ניקוי

ספוג ניקוי: לגבי ספוג ניקוי לא שייך ההיתר שכתב האגרות משה, כיון שהוא מעוניין ומתכוין לסחוט את הספוג, שהרי הוא צריך את חומר הניקוי שבפנים. גדרים נוספים באיסור שימוש בספוג ניקוי רגיל בשבת, מבואר בהרחבה בקובץ בית אהרן וישראל (שנה ד' גיליון ה עמוד נז).

והורה הג"ר ניסים קרליץ זצ"ל (חוט שני שבת חלק א עמוד סב), כי אין להשתמש בשבת בספוג או ליפה וכדומה, שהמים נתפסים בין השערות. כמו כן, במברשת שיניים כאשר השערות קרובות זה לזה ומחזיקות את המים אסור, אבל אם השערות רחוקות אחת מהשניה והמים לא נתפסים ביניהם מותר.

וכן דעת הג"ר חיים קניבסקי שליט"א (עם מקדשי שביעי חלק א עמוד רכה) לגבי ספוג לשיטפת כלים שעשוי מסילי פלסטיק, והמים נתפסים בין החורים אך אינם נבלעים בו, שיש בהוצאת איסור סחיטה מדרבנן, אפילו שהמים לא נבלעים אלא רק תפוסים בפנים.

4. סחיטה בחומר סינטטי

מברשת: במברשת מחומר סינטטי שאין השערות בה צפופות, דעת הג"ר שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל (שמירת שבת כהלכתה פרק יב סעיף טו הערות מה-מו) שאם השערות נפרדות זו מזו ואינן כגוף אחד ממש, והמים יוצאים גם ללא סחיטת המברשת, מותר להשתמש בהם בשבת ואין בהם איסור סחיטה, אם השערות מחומר סינטטי שאינו גידולי קרקע, והוסיף, שכל דבר שאינו בולע והנפח שלו לא משתנה על ידי המים שנכנסו בו, וגם הרווחים שבין שערות המברשת ניכרים לעין, אין שום חשש של איסור סחיטה, ודומה לצינור גומי דק ששופך ממנו מים, ושונה מאיסור סחיטת שערות, שהשערות צפופות זו לזו מאד.

וכתב בספר ארחות שבת (פרק יג הערה צח) ששמע שלמעשה הגרש"ז נמנע מלהורות להיתר במברשת, כיון שהגדר אינו ברור, ונתת תורת כל אחד בידו.

רשת פלסטיק: יש כמה סוגי ספוגים לניקוי כלים, המאושרים לשימוש בשבת על ידי כמה גופי כשרות, ויסוד ההיתר הוא בכך שהם מיוצרים מניילון או חומר אחר סינטטי ולא טבעי שאינו סופג, ועשויים בצורת כרית ניקוי או מסלילי פלסטיק בצורת רשת שיש בהם אוריים ניכרים. ואמנם, אם יש בפנים ספוג רגיל ודאי שיש בו איסור סחיטה מחמת הספוג, אבל כאשר גם בפנים הוא עשוי רק מחומר שאינו

או"ח סימן קנז), שהרמב"ם לא הסכים לסברת רש"י שאין סחיטה בשיער משום שאינו בולע, כי באמת השיער כן בולע, והטעם שאין חייבים עליו, הוא משום שלא נפסד מראה השער, ואי אפשר לחייבו משום מלבן, ובכל זאת אסור מדרבנן כי סחיטת הבלוע הוא בכלל כיבוס.

לגבי כיבוס, מחלק בביאור הלכה (סימן שב סעיף ט ד"ה אסור), שיש הבדל בין שער תלוש לשער מחובר, בשיער תלוש שייך כיבוס בשק העשוי משיער, אולם אין בו סחיטה כי סחיטה הוא רק בדבר שהוא רך ביותר. אבל שיער המחובר לגוף האדם, לא שייך בו תורת כיבוס.

2. מקוה בשבת

זיהר: וכתב המגן אברהם (סימן שכו ס"ק ח) בשם המהרי"ל, שהצדיק את המנהג שלא לטבול בשבת כשאין הכרח, משום חשש שיבואו לידי סחיטה. והכרעת המשנה ברורה (סימן שכ ס"ק נה, סימן שכו ס"ק כה), הוסיח שיער פטור אבל אסור, ולכן הטובל בשבת יזהר שלא יסחוט שערותיו כדי לנגבם.

בחוט שני (שבת חלק א עמוד סב) מבאר את גדר האיסור מדרבנן בסחיטת השערות, כי המים תפוסים בין השערות, והמוציאם נחשב כמפריד את המים מתוך השערות, והוא בכלל דש' גם כאשר המים הולכים לאיבוד, כי הוא מעוניין בסחיטה שהיא מוציאה את הלכלוך מהשערות ומנקה אותם.

בשבט הלוי (חלק א סימן צז) מוכיח מהמשנה בזבחים, שרק בשערות סתם אין סחיטה בשער, אבל בבגד העשוי משיער יש בו סחיטה כמו בכל הבגדים, וכפי שהחוש מעיד. עוד כתב השבט הלוי (בחלק ה סימן מה) דבחיודשי הר"ו (שבת) ובספר האשכול (הלכות מקואות סוף סימן ס"ג) מחלקים בין מים לשמן, שהשמן עבה ונדבק בשיער ויתכן בו סחיטה אבל במים אין סחיטה, אך סיים שודאי משמעות הרב המגיד (פרק ט מהלכות שבת הלכה יא) והפוסקים להחמיר אף במים.

שערות הזקן: רחיצת שער הזקן, לדעת הג"ר משה פיינשטיין זצ"ל (אגרות משה חלק א סימן קלג), מותר לטבול במקוה בשבת ולרחוץ את שערות הזקן כשצריך, ואינו צריך לחשוש שיסחט המים שבזקנו, כיון שמדאורייתא אין סחיטה

הילכתא סדר

בית ההוראה - הילכתא
מוקד מענה טלפוני לשאלות הלכתיות

מפעל 'הילכתא' חרט על דגלו לימוד והחדרת ההלכה בציבור. רבני בית ההוראה 'הילכתא' מותנים מענה לשאלות הלכתיות. תוך ביאור מקורות וטעמי ההלכה לפיטוריה.

בין הנכלל לקבל מענה לשאלות בכל תחומי ההלכה:

פירוט השלוחות ביקו בית ההוראה לאחר הקשה על הספרה:

1. שאלות כלליות
2. הלכות שבת ומשפטי השמול בשבת
 - א. הזמן שמשפט דיוני ממונות
 - ב. דיוני לשון הרע ורכילות
 - ג. נשדוּת משקאות דיוניים
 - ד. דיוני הנסקה עובדים זרים

02-535-0-535
חובל לשיטת פת תשובה מידית השלוחות לכל הימין

הכילה 1 קהילת בני תורה הר"ר שמואל עמוד מס' 155 חודש ע"י אוצר החכמה

תפוחי אדמה) או ספוגים חדשים המיועדים לרחצת הגוף העשויים מחוטי פלסטיק דקים, אין להשתמש בהם בשבת, כיון שכל אלו דומים לשיער שאסור לסוחטו מדרבנן.

סיבים מופרדים: אך כריות ניקוי המיוצרות מסיבי פלסטיק מסולסלים הרחוקים זה מזה, מותר להשתמש בשבת, כיון שאינם דומים לשיער כלל, וכן כריות העשויות מבליטות פלסטיק רחוקות זה מזה, מותר להשתמש בהם בשבת.

5. צמר פלדה

צמר פלדה: לדעת הג"ר שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל (מובא בשמירת שבת כהלכתה פרק יב אות יא) אין להשתמש בצמר פלדה לשיטפת כלים, משום חשש שממחק את הכלים, וכמובאר בשו"ע (סימן שכג סעיף ט) ובמשנ"ב (ט"ק לח). וכן נקט הג"ר בן ציון אבא שאול זצ"ל (שו"ת אור לציון חלק ב פרק לד אות ב) שאסור להשתמש בשבת בצמר פלדה או בספוג.

ביאור הדבר, שאננם השו"ע אסר לשטוף ולנקות רק כלי כסף שהם רכים ומתמחקים, אך המשנה ברורה אסר לנקות את כל הכלים עם 'גרתק' משום שנחשב פסיק רישיה שימחק, וצמר פלדה הוא חזק יותר מ'גרתק' והוא בכלל ממחק, ולכן בכלי ניקוי העשויים ממתכת יש לאסור משום חשש ממחק.

סופג, לכאורה אין בו חשש סוחט כי אינו בולע, ולא איסור ליבון כי המים באים דרך כללור, ולכאורה לא שייך ליבון כאשר אינו פועל ניקוי מסוים על ידי המים.

אסור: בשו"ת מנחת יצחק (חלק ג' סימן מט) אסר להשתמש בשבת בספוג של מתכת או נילון, שזה כמו שיער שאין חייבים על שחיתו מדאורייתא אבל איסור יש. [לכאורה גם לדבריו מותר להשתמש בשבת בכריות ניקוי מסיליקון רך, שעשוי מסיבים שרחוקים לגמרי זה מזה, שהרי אין כאן דבר הנסחט כלל].

מותר: מאידך **בשמירת שבת כהלכתה** (פרק יב הלכה יא הערה לו) כתב שמותר לנקות את הכלים בשבת בעזרת ספוג ניקוי סינטטי, כיון שאינם בולעים את המים ואין בהם כלל חשש סוחט, וכן כתב **בארחות שבת** (פרק יג סעיף נט) שמותר להשתמש בהם להדחת כלים בשבת.

טעם הדבר, ביאר הג"ר **יצחק מרדכי רובין שליט"א** (קובץ היכלא חוברת ז עמוד קלח) שבחומר סינטטי המשקים לא נחשבים כבלועים אלא כמונחים בתוכו, ודומה הדבר לשקית ניילון רטובה שיש בתוכה מים, שבדאי אין איסור לסחוט את השקית אפילו שיוצא ממנה המים.

סיבים צפופים: תמצית דבריו של הרב רובין בקובץ 'היכלא', כי כאשר סיבי הניילון צפופים, כגון ספוג ניקוי המצוי, ספוגים כשרים עם כיסוי העשוי מסיבים סינטטיים צפופים, צמר פלדה ו'לפה', שקי פלסטיק (מצוי בשקים לאחסון

עדכוני הלכה

**הבהרה חשובה מאת הג"ר ישראל גואלמן שליט"א
רב קהילת 'שערי תבונה' רמות א' ירושלים
על הגיליון הקודם מספר 242 בנושא הכשר על מגבונים לשבת**

בענין שימוש במגבונים לחים בשבת עשה יפה הרב המלקט בהביאו את דעות הפוסקים.

בענין המגבונים שהגיעו לארץ עם הפיקוח שלי, נעשה בהם תהליך מסויים הגורם שאין בהם נזולים כלל אלא רק לחות ואי אפשר לסחוט מהם נזול בשימוש בשבת. הדבר נבדק ואושר לשימוש.

המשלוח הראשון שהגיע היתה בו תקלה וחלק גדול מהמגבונים היו נזוליים. השיווק הופסק והדבר מטופל ונבדק. כאשר נתגבר על התקלה נמשיך בדבר לתועלת הציבור ושמירת השבת כהלכתה.

ישראל גואלמן

כפפות מגומי: לדעת הג"ר ניסים קרליץ זצ"ל (ארחות שבת פרק יג סעיף ו) מותר לשטוף כלים בכפפות העשויות מגומי ואין איסור מלבן, במה שהכפפות נשטפות בעת שטיפת הכלים, כיון שאינו מתכוין בזמן השיטה לניקוי הכפפה אלא רק עוסק בניקוי כלים, אינו נחשב ניקוי הכפפה כלל.

לדעת הג"ר יצחק יעקב ויס זצ"ל (מנחת יצחק חלק ו סימן כג) צידד לאסור השימוש בשטיפת כלים בכפפות גומי או ניילון, משום שמכבס את הכפפות כאשר הם מתלכלכות ומתנקות בעת שיפשוף בין כלי

לכלי, וכעין מה שמצינו בשו"ע (סימן שב סעיף יב) ובמשנ"ב (שם) בשם הרדב"ז, בשעת ניגוב כלים לחוש שמא יבוא לסחוט בין כלי כלי, ושוב צידד שבכפפות אלו יש יותר להקל, ולכן באשה שיש לה מיחוש על ידה, שאי אפשר לה להטפוח הידים, הכריע להקל.

סיכום הגיליון:

דינים העולים

- שיער:** מדאורייתא אין סחיטה בשיער, אבל איסור יש. ולגבי כיבוס מחלק הביאור הלכה, בשיער תלוש שייך בו כיבוס ואין בו סחיטה, אבל שיער מחובר לאדם אין בו תורת כיבוס.
- זקן:** באגרות משה מתיר לרחוץ את זקנו בשבת, ואין לחוש לסחיטה, בדרבנן בפסיק רישא דלא ניחא ליה באין מתכוון. ובשבת הלוי מזהיר ברחיצת הזקן שלא יבוא לידי סחיטה.
- ספוג ניקוי:** אסור להשתמש בשבת בספוג ניקוי שיש לו שערות צפופות, ומחזיקים את המים.
- ואם השערות מופרדות** שאין מחזיקות המים, לדעת המנחת יצחק אסור, לדעת הגר"ז אויערבאך מותר, ויש שמועה שנמנע מלהורות היתר שאין בזה קצבה ברורה.
- מותר להשתמש בשבת בכריות ניקוי מסיליקון רך,** או סלילי פלסטיק שעשוי מסיבים שרחוקים לגמרי זה מזה.
- צמר פלדה:** אסור לנקות כלים בשבת בצמר פלדה משום חשש ממחק.
- כפפות גומי:** למנחת יצחק מותר רק כשאינן ברירה, לחוט שני מותר בכל אופן.

נושא הגיליון הבא:

'מברשת שינים' עם הכשר לשבת

הגיליון נועד לעזור את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

אפשרות להנצחה לע"נ, לרפ"ש, וכדומה.

ניתן לשלוח רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס

'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

גליון שבועי

שיעורים וימי עיון

מוקד למענה הלכתי

בירורי הלכה אקטואליים

קו הילכתא

חוברות הדרכה

מוקד הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי

קו הילכתא

02-5377-085

לקבלת הגיליון במייל
5047867@gmail.com

פקס: 02-6507823

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות,
עדכונים, רישום להגרות, ועוד...